

В

науково-художній часопис

КОГОРВИЩА

2012 РІК, ЧИСЛО 4 (78)

СВЯТКУЄМО ДЕНЬ МІСТА

КРОКУЄМО ВПЕРЕД!

Переможці щорічного регіонального літературного конкурсу імені Федора Мицька: студент історичного факультету Вадим Мицьк (перша премія: за літературознавче дослідження життя і творчості Федора Мицька) й студентка факультету української філології Ольга Михальченко (відзначена за поетичну добірку).

НАЗУСТРІЧ ДНЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ПИСЕМНОСТІ

У листопаді в Україні відзначають День української мови і писемності. Президент України Леонід Кучма на підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства видав Указ № 1241/97 «Про День української писемності та мови». В Указі зазначено: «Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця». Протягом століть праця українських інтелектуалів увічнилася в багатій писемній спадщині, що стала гідним надбанням у скарбниці світової культури. Наших далеких в часі співвітчизників завжди цікавили проблеми освіти, навчання, виховання дітей. Особливим періодом у розвитку педагогічної думки в Україні стало 16-17 століття. Влучну характеристику дав йому Орест Зілінський: «Для нас 16-те століття — це велике духовне потрясіння, яке було початком зовсім нової лінії культурного й політичного розвитку. Це переміна основ побуту, світогляду, суспільної організації». Друга половина XVI — XVII ст. — особливий час в історії українського народу, пов'язаний із певними здобутками у боротьбі за власну державність, час, коли Україна заявила про свій величезний духовний та інтелектуальний потенціал. Це також і період, коли педагогічна діяльність стає справою спеціально підготовлених людей, набуває ознак професійної діяльності. Українські педагоги залишили і писемну спадщину, де викладали свої міркування про проблеми освіти.

Першими відомими пам'ятками педагогічної літератури є історичні документи братств — статуту Львівської і Луцької братських шкіл — «Порядок школьний» (Львів, 1586), «Порядок школьний» (Луцьк, 1624), «Прав школи греко-латино-словенської артикули» (Луцьк, 1624), а також «Бесіда избранная о воспитании чад» (Львів, 1609). Спеціально для студентів Київського колегіуму Петро Могила написав книгу виховного змісту «Антологія» (Київ, 1636). Підкреслюючи надзвичайно важливу роль освіти в житті людини, він поміщує тут спеціальні молитви: «Молитва входячому до школи», «Молитва пред зачинанієм учитися».

Три видання витримала надрукована вперше Києво-Печерською лаврою у 1712 р. невелика книжечка «Ифіка ієрополітика». У ній порушено проблеми виховання дітей, подано цінні вказівки батькам, обґрунтовано необхідність перебування дитини в навчальному закладі. Роль виховання, його принципи визначаються у праці

Ф.Прокоповича «Первое учение отрокамъ» (Чернівці, 1760).

Цінними документами педагогічної і методичної думки є шкільні граматики, які посідали одне з найважливіших місць у навчанні. Цікавим для нас є те, що саме мову тогочасні педагоги вважали найголовнішим з усіх предметів. Саме знання мови, на їхню думку, робила світлим розум, було ключем до всіх знань і давало змогу опанувати науки. Розвиток педагогічної думки, природно, позначився і на лексичному складі української мови — важливе джерело поповнення педагогічної лексики. Українська мова збагатилася численними запозиченими словами. Більшість іншомовних лексем — інтернаціоналізми, що походять із греко-латинського джерела (школа, гімназія, професор, ректор, студент, магістр, екзамен, лекція тощо).

Отже, засвоєння іншомовної лексики, пов'язаної із навчанням та освітою, відбувалося в загальноєвропейському контексті. Педагогічні лексеми, які функціонували у староукраїнській мові, продовжують вживатися в новій українській літературній мові і реєструються лексикографічними працями XIX — поч. XX ст., їх активно використовували у художніх творах класики української літератури, що, безперечно, сприяло закріпленню педагогічної лексики в новій українській мові.

Від кафедри української мови та методики її навчання
— доцент, канд. філологічних наук
О. Ю. ЗЕЛІНСЬКА

З калейдоскопу подій

ПОЕТИЧНА ЗУСТРІЧ

В рамках щорічних традиційних Тичининських заходів кафедрою української літератури та українознавства було проведено зустріч із завідувачем відділом рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, кандидатом філологічних наук **Сергієм Гальченком** та членом Національної спілки письменників України, лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка, експедитором літературних часописів «Літературна Україна», «Київ» — **Петром Перебийносом**. Полум'яне вітання гостинним уманцям переказав і «гуманський чоловік» (так він називає себе сам, а ми радо підхоплюємо) — лауреат Національної літературної премії України імені Тараса Шевченка, депутат Верховної Ради України кількох скликань **Іван Драч**, якому державні справи в останній момент завадили прибути до Умані особисто.

Після «поетично-музичного» початкового акорду — декламування вірша Павла Тичини «Осінь така

мила...» студенткою Мариною Здержко (керівник І.М.Снігур) та виконання музичної Тичининської композиції «Цвіт в моєму серці...» Василем Семенчуком (він же — й автор мелодії) і учасницею

народного хору «Софія» Валентиною Гаврильченко, — присутні насолоджувались унікальною нагодою почути поважних гостей. А завдяки студентській традиції надсилати виступаючим свої записки із запитаннями, доповіді гостей перетворились на полум'яний і цікавий діалог.

Так, Сергій Гальченко завдяки надісланим запитанням мусив зізнатися, що, крім наукової, має також напрацювання і з власної поетичної (зокрема — сатиричної) творчості. А ще він виявився неабияким артистом і потішив слухачів відмінним імітуванням Тичининського голосу, декламуючи поезію великого митця.

Петро Перебийніс же, серед іншого, мусив укотре прочитати свій зворушливий і безмежно актуальний вірш, який полюбився уманцям ще з минулих його візитів: «Що хотів сказати дід...». А ще — розповів про свою не лише поетичну любов до неба: Петро Мойсейович здійснив десятки стрибків з парашутом і літав на військових літаках...

Завершилось усе роздаванням автографів, фотографуванням на згадку й незабутньою прогулянкою Софіївським парком.

Вікторія МИХАЙЛЮК

СТВОРЕНО ЛІТЕРАТУРНО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

З ІМЕНЕМ ПАВЛА ТИЧИНИ

Всеукраїнська науково-практична конференція «Павло Тичина — поет, перекладач, педагог, фольклорист, громадський діяч», проведена кафедрою української літератури та українознавства цієї осені, збирала чимало шанованих і зацікавлених людей.

Серед виступаючих — завідувач відділом рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, кандидат філологічних наук **Сергій Гальченко**, член Національної спілки письменників України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка **Петро Перебийніс**, викладачі кафедри, учителі української мови й літератури Уманщини.

Столичні гості також згадували свої особисті зустрічі з Павлом Григоровичем, ділились думками та враженнями про нього як про Поета і Людину. Не були осторонь і студенти: вони, крім усього іншого, задавали дуже вдумливі й глибокі запитання стосовно Тичининської творчості.

Хочеться вірити, що конференція стала гідним продовження низки заходів із вшанування Павла Тичини (зокрема — Тичининських читань), які вже десятки років є традиційними для нашого університету, що має ім'я видатного Поета.

М. С. ПАВЛЕНКО

**«Має значення тільки те знання, яке використовується на практиці»
(Гордон Драйден)**

Кожного студента, крім звичайних навчальних занять, неодмінно чекає ще й педпрактика. Вчитель поступається своїм стільцем і каже: «Спробуй!» Саме у такі хвилини розумієш всю відповідальність, глибину обраного шляху. Від учительської науки проростає зернятко правди, з якого збирається врожай ввічливості, грамотності, відданості власним цілям та реалізація їх. Не можна стати педагогом заради грошей. Це одна із тих професій, куди людина йде віддавати, а не отримувати. Коли вирушала на практику, мене не полишала думка: «А чи зможу? Чи гідна я бути педагогом?» Спочатку нам провели настановчу конференцію, після якої трохи полегшало на душі, бо стало зрозуміло, що і як нам треба робити.

А опісля — повели в школу...

Педагогічна практика змусила серйозно замислитися не тільки над педагогічними проб-

лемами та способами їх подолання, а й над тим, що нового я зможу сказати як педагог. Неможливо бути учителем, коли в тобі відсутній творчий пошук, адже, йдучи на урок, треба нести з собою не тільки Думку, а й Душу, завітчану Словом. Влучним вважаю вираз Ромена Ролана: «Щоб осяяти світлом інших, треба

Усім відомою є істина, що лише творчий учитель формує творчу особистість. Тому головним завданням навчально-методичної роботи на факультеті української філології є створення умов для постійного творчого і фахового зростання кожного майбутнього учителя української мови та літератури.

У новому навчальному році, з ініціативи завідувача кафедри української літератури та українознавства, професора Н.П.Сивачук, на факультеті створено літературно-методичний кабінет. Це приміщення спеціально обладнане відповідно до вимог наукової організації праці всіма необхідними матеріалами та засобами навчання. Книги, навчально-наочні посібники, картотеки, каталоги, тематичні теки, картки сприятимуть ефективній підготовці студентів-філологів до практичних занять та до уроків під час педагогічних практик.

Кабінет має книжковий фонд, куди входять: праці з літературознавства, фольклору, історії літератури, методики; фахові часописи, газети; програмова художня література; методичні посібники; довідникова література, підручники, хрестоматії. Справжня творча лабораторія для студентів! Літературно-методичний

кабінет є також місцем проведення круглих столів науково-методичної тематики, консультацій, додаткових занять з літератури, семінарів. У кабінеті збираються і нагромаджуються матеріали з перспективного досвіду роботи вчителів-словесників, їх позакласної роботи з учнями.

Завдяки систематичному використанню різноманітних засобів, зібраних в одному приміщенні, кабінет дає змогу зробити навчання більш образним та емоційним, поглибити естетичне сприйняття студентами художніх творів, а отже, посилити ефективність фахової підготовки майбутніх учителів-словесників.

Л. П. ПАРХЕТА

МОЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

сонце носити в собі». Йдучи на урок, я зрозуміла, що відповідаю за кожне сказане мною слово, за кожен жест. Мудрець промовив: «Кожен кожному учитель». І, дійсно, будь-який підготовлений мною урок, ставав уроком і для мене. Я знову прийшла вчитися. І я навчилася: перемагати себе, доносити своє слово дітям, слухати інших і оцінювати їх, тримати дисципліну в класі, вміти стримувати власні емоції...

Педпрактика — це засіб професійного становлення студента, формування його педагогічної позиції, вдосконалення рівня майстерності. Важливим тут є вибір бази та керівників практики, встановлення тісного взаємозв'язку з учителями, і мені особисто з цим пощастило. Сподіваюсь, що під час педпрактики у студентів не зникло бажання працювати у школі.

У мене, наприклад, це бажання тільки посилюється.

Анастасія ПОДБІТОВА

СПОГАД ПРО ТВОРЧЕ ЛІТО

Цьогоріч на свято Івана Купала викладачі кафедри української літератури та українознавства Леонід Козинський, Наталя Зарудняк та Оксана Денисюк мали приємну нагоду виїхати в експедицію у село Легезине Тальнівського району. Там, на базі Національного заповідника «Трипільська культура», в приміщенні, яке потребує ще остаточного завершення, відбулося відкриття художньої виставки творчості художниці й нашої викладачки Олени Поліщук. Її диво-картини зібралися оглянути люди з багатьох куточків нашої країни. Ректор УДПУ імені Павла Тичини, професор Н. С. Побірченко подякувала Олені

Поліщук за змістовні коментарі до картин і за хороши настрої, подарований їй творчістю. В залах, де відбувалася виставка, та в суміжних приміщеннях також демонструвалися також вироби з глини різних майстрів та археологічні знахідки. Згодом на території Національного заповідника «Трипільська культура» відбулися майстер-класи народної творчості, демонстрація українського автентичного одягу тощо. Усі присутні отримали безліч корисної і цікавої інформації, а також — натхнення для майбутньої власної творчої та наукової праці.

Л. В. КОЗИНСЬКИЙ

УСТАМИ ПЕРШОКУРСНИКІВ

Ми натрапили на неї випадково. Коли в останній момент з'ясувалось, що гуртожиток мені «не світить», а квартира — де її зараз шукати? Може, на вахті нового корпусу щось порадять? Так, є одна заявка: потребують ще однієї дівчини на квартиру.

Бабуся вже чекала нас із мамою біля хвіртки. «Хороша!», — подумалось відразу. Розмова тільки укріпила мене в цій думці. Кімната й умови теж підходящі.

Перші два тижні наповнені різними подіями. Вдень — пари, а вечорами — розмови з сивою господинею. Скільки всього вона могла розповісти!..

Я вже почала звикати до такого життя. Здавалось, усе чудово. Аж раптом... В один ранок бабуся... померла! Так тихо і скромно, як і жила... Це був шок. Як пережили ми той день і наступну ніч — навіть не уявляю.

Наступні ночі ми зі співмешканкою спали з увімкненим світлом. Було страшно. А най-

СТУДЕНТАМИ БУТИ НЕ НУДНО!

Першокурсники, що влились цьогоріч до наших університетських лав, одразу переконались у тому, що їх тут чекає безліч прецікавих речей. Починаючи від мандрівок «Софіївкою» (студентський актив зі старших курсів підготував для молодих колег спеціальну екскурсію) та походу до університетського музею — завершуючи сезонним прибиранням університетської території.

А студенти 13 групи факультету української філології, крім щойно названих заходів і крім того, що відвідували «Софіївку» й раніше (збирались там окремою компанією для глибшого знайомства одне з одним, з куратором-викладачем М. С. Павленко і з куратором-студентом О. В. Яковенком), — мали прекрасну нагоду побувати в Музеї-квартирі громадської діячки і письменниці Н. В. Суровцової.

Виявляється, навіть для

корінних уманців став новиною невеличкий затишний будиночок у тихому завулку і те, що саме тут проживала й творила унікальна жінка — Надія Суровцова! Екскурсовод (наша колишня випускниця, до речі!) Людмила Сергіївна

Віталіївни, її енергетика, воля до життя й почуття гумору. А довелось їй зазнати й перебування в елітних ми-

Терлецька яскраво й докладно змалювала найцікавіші сторінки непростой Надіїної біографії. Всіх присутніх вразив незламний оптимізм Надії

стецьких салонах колись столичного Харкова (Н. Суровцова приятелювала ледь не з усіма представниками «Розстріляного відродження»), і — тридцятирічного поневіряння сталінськими таборами...

Думається, що кожен з відвідувачів тепер буде ходити старовинною Уманню з особливим трепетом, відчуваючи, серед іншого, і позитивну енергетику, енергетику великої любові до людей і до рідного міста видатної Жінки — Надії Суровцової.

М. С. ПАВЛЕНКО

важче було те, що бабуся мені... снилась! Просила їсти...

Аж тут навідується ще одна жіночка — дуже схожа на мою хазяйку. Прийшла віддати старенькій якийсь борг, але — не застала. Утім, я скористалась моментом і запросила гостю до столу. Жінка молилась і до, і після їжі. Просила царства небесного для своєї товаришки і — спокою для мене, аби та не турбувала мене, приходючи в сни.

І що ж? Справді, сни припинились. Ми заспокоїлись і знову стали вимикати на ніч світло.

Не знаю, які ще випробування чекають попереду. Але зрозуміла головне: все треба витримувати мужньо. Треба бути сильною і не дати влади духом тим, хто поруч.

Олена УСАТЮК, студентка 13 групи

Щоранку прокидаюсь у кімнаті, повітря якої не пронизане батьківським теплом і піклуванням. Хвилинка лежу на незручному панцирному ліжку і думаю: ну чого мені так колись хотілося у це доросле життя? Якби зараз повернути стрілки годинника в той час, де я була дитиною, я б до всього і до всіх ставилась по-іншому... Зупиняю свої думки і швидко зриваюся з ліжка. Навстоячки поснідавши, біжу на пари. Там у мене немає часу думати: практичні, лекції, перерви, ксерокопії...

Після пар приходжу «додому». Похапцем пообідавши, іду в «читалку». Повернувшись, сідаю вчити практичні на наступний день. Стараюсь сконцентрувати свою увагу на написаному, щоб не відволікатись на матюки, які лунають на коридорі гуртожитка, співи з двору, грюкання дверима. Після того, як вивчила пари,

лягаю спати у холодне незатишне ліжко. Сон зразу не приходить: знов переслідують думки про дім, про батьків, про друзів, з якими розмовляла по телефону. Але сон незабаром переборює спогади і я засинаю, допоки знов не наступить ранок.

Може, хтось вирішить, що мої будні надто сумні й нецікаві. Але насправді це не так. Я щаслива, що стала студенткою. І рада, що мешкаю в гуртожитку.

Отак і живу...

Аліна РАДЗІХ, студентка 13 групи

(під час занять 13 група)

ВІРШІ УЧАСНИКІВ ЛІТОБ'ЄДНАННЯ ІМЕНІ МИКОЛИ БАЖАНА

**Ольга
Михальченко**

***

У вигадці й брехні
погрузли ми.
До чого призведуть
слова ці?
«Давай залишимося
друзями», —
Мов кістка, кинута
собаці!..

Алла Сулима
(теж учасниця
літоб'єднання)

Змиритися не можу я,
Що ти лишився просто другом.
І в серці рана ця моя
Надовго лишиться недугою.

Не мій уже ти навіть в сні,
Та — сперечаюсь із Всевишнім!..
Бо все не віриться мені,
Що зву тепер тебе колишнім!..

***

Банальна фраза,
навіть не сумна,
Мої всі мрії роззубила
І зруйнувала вмить усе
вона,
Що берегла я і що так
любила...

Алла Сулима

«Розстаємося ми! Так треба!» —
Ти поставив мене перед фактом.
Знищив все, що я мала для тебе
Й підірвав моє серце терактом.

Та чому лиш по телефону?
Чом у вічі мені не поглянув?!
Чи серйозно забракло резону?
Чи погруз в драговинні обману?

А слова ті, мов купа гною,
Впали в душу тяжким тягарем.
Так постав ти переді мною
Боягузом і злим гультьям!..

Сніжана Шутко

***

Яскравим був спалах комети,
Що сонцем залила весь світ.
На іншому боці планети
Я знов загубила твій слід.

Не буде листів і розмови.
Лиш фото у рамці чуже.
А серце моє до основи
Любитиме вірно. Невже

Забудеш мене через роки?
І чи обіймеш, як тоді?
Почути так хочеться кроки,
Босоніж йдучи по воді!..

**Олена
Мельниченко**

***

Кохання починається з очей,
В яких сягаєш часом океану,
Не бачиш інших навкруги
речей,
А лиш любові почуття і шану!..
Коли полинеш у бездонний
світ,

У карі хвилі, в ніжність
чорноброву,
Здається, в душу хлопнув

дивоцвіт
І серце розтривожив юнакові!..
Багато є і тверджень, і ідей
За що людину можна покохати.
Любов для мене — це тепло

очей,
Яке так щедро хочу дарувати!..

Марина Поліщук

Ностальгія

Сьогодні знову бродить осінь,
А я люблю, коли зима.
Зі мною тінь цієї ночі,
Та і її вже тут нема.

Так дивно небо сумувало,
Немов прощалося назавжди.
В словах останніх вже замало
Любові, ласки, доброти.

Для когось я — це тільки спогад,
Віджила у віках строфа,
Украдена весна і здогад,
Життя за безцінь, задарма!..

...Маленька посмішка на згадку
І ніжний погляд через Час.
У ностальгічному припадку
Я — вічність у твоїх очах!

Природа одяглася в діаманти.
Так сумно і не хочеться іти.
І так приємно, так приємно знати,
Що десь
народжуєшся
Ти!..

**Мар'яна Савун,
Випускниця УДПУ**

***

Смаком прощання пахне моє
волосся
Смаком прощання тебе поцілую в
уста
Смаком прощання ця золота ще
осінь
Ця спекотна ще днина, але вже не
літня, не та...
Смаком прощання яблуко у
долоні...
Смаком прощання чи, може,
пізнання?
Ніжно, так ніжно торкнися твоєї
скроні
Й піду у тумани, що осінь
простелить зрання.

***

В сні лігала на зірку.
Потім — так гірко.
Більш, ніж треба, свободи!
День був проти.
Я принесла із зірки
Торбу віршів.
Ну а там сто дві дірки
Місяць проріже.
Із дірок на оселі
Впадуть вірші.
Поламають вам стелі —
Гляньте вище!
А мені залишилась
Дірка з маком.
Але — пощастило:
З зірки смаком.

***

Ти йдеш? Відчуваю.
Повернешся? Знаю.
Хіба ти не бачиш,
Що доля одна?
Якщо ти заплачеш —
Моя це вина.
Хіба ти не бачиш
Які між нами зв'язки?
Чи не відчуваєш
Цієї часу ріки?
Ти думаєш, відьма?
Можливо... Та ні!
В мереживо світ нам
Пов'язує дні!..

**Катя Прилипка,
випускниця УДПУ**

***

Руденька паняночко, ви
листоноша?
А де від Коханого листик?
Чому Ваша торба не зовсім
порожня,
А того, що треба — не містить?

—Вам пишуть, чекайте! —
Вона посміхнулась.
І раптом неначе розтала.
Моя ж ти хороша!.. Я знов
обернулась.
...Лиш листя повільно
кружляло!..

**Володимир Ліцішен,
випускник УДПУ
СВІТАНОК**

Сумну історію землі розповідала
Хрипка віолончель.
В прощальнім вальсі листя
закружляло
Осіню акварель.

Дрімали римами зупинки і вокзали
І вже ніхто нікуди не біжить.
Лиш цвіркуни, прокинувшись,
заграли
Адажіо...
На мить

В пастельних кольорах палітри
Блукав кварталами сліпий туман.
Вони разом з хмільним од диму
вітром,
Розкурювали запашний кальян.